

RJEŠAVANJE ODNOSA („SUKOBA“) IZVANPARNIČNOG I PARNIČNOG POSTUPKA PREMA NOVOM ZAKONU O IZVANPARNIČNOM POSTUPKU

Prof. emer. dr. sc. Mihajlo Dika*

UDK 347.91/.95(497.5)

<https://doi.org/10.30925/zpfsr.46.1.1>

Ur.: 4. veljače 2025.

Pr.: 17. veljače 2025.

Izvorni znanstveni rad

Sažetak

U radu se nastoji istražiti pravno uređenje postupovnoppravne situacije u kojoj je postupak radi rješenja određene pravne stvari iniciran kao izvanparnični postupak, a utvrđi se da bi je trebalo rješavati po pravilima o parničnom postupku. Pritom su posebno obrađena načelna pravna pitanja u vezi s „pretvaranjem“ izvanparničnog postupka u parnični postupak, primjerice pitanje iniciranja incidentalnog postupka za obustavu izvanparničnog postupka i njegove provedbe do donošenja odluke o obustavi, pitanje odluke kojom će izvanparnični postupak biti obustavljen i postupak nastavljen po pravilima o parničnom postupku pred nadležnim sudom, pitanje relevantnosti radnji koje je poduzeo sud u izvanparničnom postupku nakon nastavljanja postupka po pravilima o parničnom postupku, pitanje pobijanja odluke donesene po pravilima o izvanparničnom postupku koju je trebalo donijeti po pravilima o parničnom postupku te pitanje rješavanja „sukoba“ izvanparničnog i parničnog postupka po odredbama Obiteljskog zakona iz 2015.

Ključne riječi: izvanparnični postupak; parnični postupak; „sukob“ procedura.

1. UVOD

Odnos („sukob“) izvanparničnog i parničnog postupka uređen je člankom 28. Zakona o izvanparničnom postupku iz 2023.¹ Taj članak (*Odnos izvanparničnog*

* Dr. sc. Mihajlo Dika, profesor emeritus, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet; zivkadika1@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5659-3779>.

1 Zakon o izvanparničnom postupku, Narodne novine, br. 59/23. (u daljnjem tekstu: ZIPP). Članak 28. ZIPP-a glasi: „1.) Ako do donošenja odluke o glavnoj stvari sud utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima parničnog postupka, rješenjem će obustaviti izvanparnični postupak. Nakon pravomoćnosti rješenja o obustavi postupak će se nastaviti po pravilima parničnog postupka pred nadležnim sudom. 2.) Radnje što ih je proveo izvanparnični sud te odluke koje je donio nisu bez učinka samo zato što su poduzete u izvanparničnom postupku. Te radnje ponoviti će se samo ako je izvanparnični sud prilikom njihova poduzimanja

i parničnog postupka) sadrži odredbe: 1.) o rješavanju „sukoba“ dviju sudskih procedura za postupanje u određenoj pravnoj stvari – u slučaju u kojem se tijekom pokrenutog izvanparničnog postupka utvrdi da predmet toga postupka treba riješiti po pravilima parničnog, a ne po pravilima izvanparničnog postupka po kojem se vodi (stavak 1., v. *infra ad* 2.), zatim 2.) o važnosti radnji i odluka koje je donio izvanparnični sud u tom slučaju (stavak 2., v. *infra ad* 3.) te 3.) o pobijanju odluke koja je donesena po pravilima o izvanparničnom postupku, a trebalo ju je donijeti po pravilima o parničnom (stavak 3., v. *infra ad* 6.). Odredbe članka 28. stavaka 1. i 2. ZIPP-a sadržajno se, u njihovoj inverzivnoj funkciji, u bitnome podudaraju s odredbama članka 19. ZPP-a,^{2,3} koje uređuju postupanje suda koji postupak vodi po pravilima parničnog postupka kad utvrdi da ga treba s obzirom na predmet postupka provesti po pravilima o izvanparničnom postupku, kao i važnost radnji koje su provedene po pravilima „pogrešnog postupka“.⁴

Prigodom utvrđivanja značenja i sadržaja odredaba članka 28. ZIPP-a treba uzeti u obzir i odredbu članka 2. toga zakona prema kojoj se na pitanja koja nisu uređena ZIPP-om na odgovarajući način primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak, ako ZIPP-om ili drugim zakonom koji sadrži odredbe o izvanparničnom postupku nije drukčije određeno.

-
- počinio neku od bitnih povreda odredaba parničnog postupka. 3.) Odluka donesena po pravilima izvanparničnog postupka koju je trebalo donijeti po pravilima parničnog postupka može se pobijati pravnim lijekovima po odredbama zakona kojim se uređuje parnični postupak.“ Odredbe članka 28. ZIPP-a sadržajno, u bitnom, odgovaraju odredbama članka 306. Obiteljskog zakona iz 2003., Narodne novine, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13., 5/15. (u daljnjem tekstu: ObZ iz 2003.). U važećem je Obiteljskom zakonu iz 2015. (Narodne novine, br. 103/15., 98/19., 47/20., u daljnjem tekstu: ObZ iz 2015.) način na koji sud treba postupiti kad utvrdi da o nekoj pravnoj stvari koju vodi po pravilima o izvanparničnom postupku treba postupak provesti po pravilima o parničnom postupku bitno drukčije uređen (članak 438. ObZ-a iz 2015.).
- 2 Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 99/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23. (u daljnjem tekstu: ZPP).
  - 3 Članak 19. ZPP-a glasi: „Do donošenja odluke o glavnoj stvari sud će rješenjem obustaviti parnični postupak ako utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima izvanparničnog postupka. Postupak će se nakon pravomoćnosti rješenja nastaviti po pravilima izvanparničnog postupka pred nadležnim sudom.// Radnje što ih je proveo parnični sud (uviđaj, vještačenje, saslušavanje svjedoka i dr.) te odluke koje je donio taj sud nisu bez važnosti samo zato što su poduzete u parničnom postupku.“
  - 4 O uređenju odnosa („sukoba“) parničnog i izvanparničnom postupku usp. Mihajlo Dika, „Sukob o nadležnosti i sukob o putovima pravne zaštite u građanskopravnim stvarima prema internom hrvatskom pravu“, u: *Zbornik radova VII. međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, ur. Dinka Šago (Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2021.), 1-22, posebno 13-16.

2. „PRETVARANJE“ IZVANPARNIČNOG POSTUPKA U PARNIČNI

2.1. Općenito

Prema odredbi članka 28. stavka 1. ZIPP-a, ako do donošenja odluke o glavnoj stvari sud utvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima parničnog postupka, rješenjem će obustaviti izvanparnični postupak (reč. 1.), s time da će se nakon pravomoćnosti tog rješenja postupak nastaviti po pravilima parničnog postupka pred nadležnim sudom (reč. 2.).

U vezi s citiranim odredbama članka 28. stavka 1. ZIPP-a nameće se čitav niz pitanja, o čijim bi odgovorima ovisilo i određivanje značenja te odredbe.⁵ Najprije, moglo bi biti sporno značenje sintagme „do donošenja odluke o glavnoj stvari“ u odredbi reč. 1. citiranog stavka (v. *infra ad* 2.2.). Zatim, može biti dvojbeno na čiju se inicijativu može pokrenuti incidentalni postupak u kojem treba odlučiti o obustavi izvanparničnog postupka i o nastavljanju postupka po pravilima o parničnom postupku te s tim pitanjem povezano pitanje o načinu provedbe toga postupka do donošenja odluke o toj inicijativi (v. *infra ad* 2.3.). Postavlja se i pitanje kako bi trebalo razumjeti dio odredbe članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a koja nalaže sudu („sud... će“) da obustavi (izvanparnični) postupak, a zatim, kako shvatiti odredbu stavka 1. reč. 2. toga članka prema kojoj postupak treba, nakon pravomoćnosti rješenja, „nastaviti“ po pravilima o parničnom postupku (v. *infra ad* 2.4.), ali i pitanje kakvu bi odluku trebalo donijeti kad bi parnični postupak trebalo nastaviti pred drugim sudom kao nadležnim sudom te kakva bi bila ovlaštenja suda kojem bi predmet u tom slučaju bio ustupljen kao nadležnom (v. *infra ad* 2.5.).

Navedena pitanja se, svakako, izravno nameću s obzirom na prvostupanjski postupak. Ona se tek na odgovarajući način postavljaju i u vezi s postupcima u povodu pravnih lijekova.

2.2. Značenje sintagme „do donošenja odluke o glavnoj stvari“ u odredbi članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a

Kad je riječ o značenju sintagme „do donošenja odluke o glavnoj stvari“ u odredbi članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a, najprije se postavlja pitanje kako odrediti pojam odluke o glavnoj stvari, a zatim pitanje treba li tu sintagmu razumjeti u smislu da se ona odnosi samo na donošenje odluke o glavnoj stvari u prvostupanjskom postupku ili i na donošenje odgovarajuće odluke u postupcima u povodu pravnih lijekova.

Pojam odluke u glavnoj stvari može se odrediti u užem smislu – u smislu meritorne odluke o glavnom predmetu postupka, a zatim i u širem smislu – u smislu svake, dakle ne samo meritorne, već i procesne odluke o glavnoj stvari. Shvaćena u užem smislu odluka o glavnoj stvari bila bi odluka o osnovanosti zahtjeva koji je istaknut u prijedlogu kojim je postupak pokrenut ili kasnije tijekom postupka, ali i

5. Obrazloženje odredaba članka 28. ZIPP-a je u Obrazloženju Nacrta prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku svedeno u biti na puko prepričavanje tih odredaba. Zbog toga to obrazloženje ne može poslužiti kao osnova za utvrđivanje značenja tih odredaba.

meritorna odluka o predmetu postupka koji je sud odredio po službenoj dužnosti. U širem smislu, odluka o glavnoj stvari bila bi svaka meritorna ili procesna odluka o glavnom predmetu postupka, dakle i odluka kojom bi se odlučilo o osnovanosti glavnog zahtjeva, odnosno meritorna odluka o glavnom predmetu postupka određenom *ex officio*, ali i odluka kojom bi, primjerice, bio odbačen prijedlog u kojem bi bio istaknut glavni zahtjev, odnosno kojom bi postupak o glavnoj stvari iniciran po službenoj dužnosti bio okončan zbog postupovnih razloga. Čini se da bi u kontekstu odredbe članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a pojam odluke o glavnoj stvari trebalo odrediti u naznačenom širem smislu, što proizlazi iz činjenice da bi sud trebao moći donijeti svoju odluku kojom obustavlja pred njim pokrenuti izvanparnični postupak jer je utvrdio da ga treba provesti po pravilima o parničnom postupku, sve dok ne donese odluku kojom će okončati taj postupak. Riječ je o odluci čijim će donošenjem u pravilu biti dovršena njegova postupovna ovlaštenja za odlučivanjem o glavnoj stvari, o odluci kojom će u pravilu biti vezan.

Pitanje treba li sintagmu o kojoj je riječ razumjeti u smislu da se ona odnosi samo na donošenje odluke o glavnoj stvari u prvostupanjskom postupku ili i na donošenje odgovarajuće odluke u postupcima u povodu pravnih lijekova postavlja se zato što se u odredbi članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a govori uopćeno o donošenju odluke o glavnoj stvari. Naime, konačnu odluku u glavnoj stvari, i meritornu i procesnu, moguće je donijeti ne samo tijekom prvostupanjskog postupka, već i u postupcima u povodu pravnih lijekova. Prema sudskoj praksi formiranoj na osnovi odredbe članka 19. stavka 1. ZPP-a, prema kojoj će sud do donošenja odluke u glavnoj stvari obustaviti parnični postupak ako utvrdi da postupak treba provesti po pravilima izvanparničnog postupka, dakle prema odredbi koja inverzivno podudarno rješava analognu postupovnu situaciju, kao i odredba članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a, parnični se postupak više ne smije obustaviti nakon što je donesena prvostupanjska odluka o glavnoj stvari.⁶ Treba se, u načelu, složiti s navedenim stajalištem zauzetim u sudskoj praksi, uz napomenu da bi se, i u slučaju kada bi u povodu pravnih lijekova bila ukinuta pobijana odluka, a predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje, pitanje puta pravne zaštite, odnosno pitanje treba li pokrenuti izvanparnični postupak nastaviti kao parnični – moglo iznova otvoriti. Riječ bi bila o pitanju o kojem bi se sud trebao izjasniti u ponovljenom prvostupanjskom postupku. Ipak, treba dopustiti i mogućnost da sud koji će odlučivati o pravnom lijeku – u slučajevima u kojima će se pravim lijekom pobijati prvostupanjska odluka uz ostalo i jer je odbijena inicijativa stranke da se postupak umjesto po pravilima o izvanparničnom postupku provede po pravilima o parničnom postupku – u odluci kojom će ukinuti prvostupanjsku odluku i predmet vratiti na ponovno suđenje, odluči da se novi postupak provede po pravilima o parničnom postupku, eventualno

---

6 Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1633/87 od 10. veljače 1988. V. i Ivo Grbin, *Zakon o parničnom postupku sa sudskom praksom, bilješkama, napomenama, priložima i abecednim kazalom* (Zagreb: Organizator, 2010.), 29. te Ivica Crnić, *Parnični postupak u praksi: primjeri podnesaka stranaka, osobito tužbi i revizija, i primjeri odluka sudova s napomenama, sudskom praksom, priložima i abecednim kazalom pojmova* (Zagreb: Organizator, 2024.), 45.

pred drugim sudom kao nadležnim.⁷ Pritom, zapravo, treba postupiti analogno slučajevima u kojima drugostupanjski sud može u povodu žalbe zbog povrede pravila o stvarnoj i/ili mjesnoj nadležnosti ukinuti pobijanu odluku i predmet vratiti istom prvostupanjskom sudu ili ga ustupiti nadležnom sudu radi provedbe novog postupka (članak 354. stavak 2. t. 3., članak 369. stavak 1. ZPP-a, članak 2. ZIPP-a).⁸ U tom slučaju drugostupanjski sud može odlučiti i koje se od provedenih radnji, koje će biti zahvaćene bitnom povredom ukidaju (*arg. iz članka 369. stavka 1. reč. 2. ZPP-a, članka 2. ZIPP-a*).

Povreda odredaba parničnog postupka koja bi se sastojala u tome da je određeni postupak proveden po pravilima o izvanparničnom umjesto po pravilima o parničnom postupku, nije eksplicitno uvrštena u listu tzv. apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka (*arg. ex* članak 354. stavak 2. ZPP-a), stoga ne može dobiti (*per analogiam ex* članak 2. ZIPP-a) značenje takve povrede odredaba izvanparničnog postupka, ali (u smislu odredbe članka 28. stavka 3. ZIPP-a, v. *infra ad* 3.) ni parničnog postupka. Ta bi povreda, ipak, posredno mogla dobiti značenje i takve apsolutno bitne povrede u onim slučajevima u kojima nekoj osobi ne bi bilo omogućeno da sudjeluje u postupku zato što je on proveden po pravilima o izvanparničnom postupku, a bilo bi joj to omogućeno da je proveden po pravilima o parničnom postupku, po kojima ga je trebalo provesti (članak 354. stavak 2. t. 6. ZPP-a). Do povrede bi u tim slučajevima moglo doći zato što se pravila o krugu stranaka odnosno sudionika koji mogu, odnosno kojima treba omogućiti da sudjeluju u izvanparničnom i parničnom postupku, ali i o načinu na koji to treba učiniti, međusobno ipak razlikuju. Zbog tih razlika, ali i razlika u pravilima koja se tiču njihove stranačke (sudioničke) sposobnosti, izvanparnične i parnične sposobnosti te zastupanja, mogle bi biti povrijeđene i odredbe o tim sposobnostima i zastupanju, povrede koje također imaju značenje apsolutno bitnih povreda odredaba izvanparničnog, odnosno parničnog postupka (*arg. ex* članak 354. stavak 2. t. 8. ZPP-a, članak 2. ZIPP-a). Pored navedenih povreda mogla bi, eventualno, doći u obzir i povreda koja bi se ticala dužnosti suda da sudi u granicama postavljenog zahtjeva (članak 354. stavak 2. t. 12. ZPP-a, članak 2. ZIPP-a), dužnosti koja se, također, različito postavlja u izvanparničnom i parničnom postupku zato što sud u nekim izvanparničnim postupcima može po službenoj dužnosti suditi *ultra et extra petita partium*. Međutim, povrede koje mogu biti uzrokovane razlikama u pravilima koja uređuju postupke o kojima je riječ, mogle bi, čak i kad ne bi imale značenje neke od (navedenih) apsolutno bitnih povreda, dovesti do toga da bi zbog njih donesena odluka mogla biti nezakonita i/ili nepravilna (članak 354. stavak 1. ZPP-a), dakle mogle bi dobiti značenje tzv. relativno bitnih povreda odredaba parničnog postupka. Takve bi povrede mogle biti, uz ostalo, izazvane razlikama u oficijelnim

7 Drugostupanjski bi sud pritom mogao samo odlučiti da se ukida pobijana odluka, obustavlja izvanparnični postupak i predmet vraća prvostupanjskom sudu radi poduzimanja daljnjih radnji u povodu odluke o obustavi izvanparničnog postupka, što bi bilo u skladu i s odredbom članka 377. stavka 2. ZPP-a, prema kojoj je prvostupanjski sud dužan izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostupanjski sud u svojem (ukidnom) rješenju (*arg. iz članka 2. ZIPP-a, v. bilj. 7.*).

8 O odredbi članka 2. ZIPP-a v. *supra ad* 1. *in fine*.

i inkvizitornim ovlastima suda u nekim izvanparničnim postupcima i u parničnom postupku, što bi moglo dovesti do grešaka koje bi se ticale određivanja predmeta tih postupaka, ali i do grešaka u utvrđenju činjenične osnove donesenih odluka i time uvjetovane pogrešne primjene materijalnog prava.

Upravo bi zbog navedenog trebalo prihvatiti da bi se odluka o obustavi izvanparničnog postupka i o njegovom nastavljanju po pravilima o parničnom postupku, pred istim ili drugim sudom kao nadležnim, mogla donijeti ne samo do donošenja odluke o glavnoj stvari u prvostupanjskom postupku, već iznimno, u *supra* naznačenim slučajevima, i u odluci donesenoj u povodu pravnih lijekova – onda kad bi okolnost da je primijenjena pogrešna procedura mogla imati značenje razloga zbog kojeg bi pravni lijek trebalo uvažiti, ukinuti pobijanu odluku i predmet vratiti na ponovno suđenje.

3. INICIRANJE INCIDENTALNOG POSTUPKA ZA OBUSTAVU IZVANPARNIČNOG POSTUPKA I NJEGOVA PROVEDBA DO DONOŠENJA ODLUKE O OBUSTAVI

Iako to nije izrijeком rečeno u odredbi članka 28. stavka 1. reč. 1. ZIPP-a (v. *supra ad 2.1.*), treba prihvatiti da dikcija te odredbe upućuje na to da je sud ovlašten (i dužan) *ex officio* inicirati incidentalni postupak u kojem će se odlučivati o obustavi izvanparničnog postupka i o njegovom nastavljanju po pravilima o parničnom postupku. Ta odredba sudu, naime, nalaže da tako postupi („sud... će“). Taj se postupak može inicirati i prijedlogom koje od stranaka – one, svakako, mogu imati pravni interes da se postupak u kojem sudjeluju provede po pravilima o postupku po kojem treba biti proveden i pred nadležnim sudom, ako je to s time povezano. Na to upućuje odredba članka 29. stavka 1. URH-a,⁹ koja uključuje, pored prava na nadležnog (zakonskog) suca, i pravo na zakonom predviđenu proceduru, koja će zato što će biti primjerena „prirodi“ pravne stvari koju treba riješiti, jamčiti i pravično (pravičnije) suđenje.

Tijekom prvostupanjskog postupka incidentalni postupak o kojem je riječ može biti pokrenut do donošenja odluke o glavnoj stvari u tom postupku. Nakon toga, ako se prihvati stajalište da se pitanje pravilnosti procedure može postaviti i u pravnim lijekovima (v. *supra ad 2.2.*), taj se postupak zapravo može inicirati povezano s pravnim lijekom kojim će se odluka pobijati i zbog bitnih povreda odredaba postupka po kojem je trebala biti donesena, a nije donesena.

Prije donošenja odluke o obustavi izvanparničnog postupka po službenoj dužnosti, sud treba strankama omogućiti da se izjasne o tome postoje li razlozi za donošenje takve odluke; on stranci ili strankama treba omogućiti i da se izjasne o odgovarajućem prijedlogu druge stranke ili drugih stranaka, odnosno o vlastitoj

---

9 Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10., 5/14. (u daljnjem tekstu: URH). Članak 29. stavak 1. URH-a glasi: „Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

oficijelnoj inicijativi (*arg. iz članka 16. stavaka 1. i 2. ZIPP-a*).¹⁰

Prvostupanjski sud nije ovlašten donijeti rješenje o obustavi izvanparničnog postupka nakon što donese odluku o glavnoj stvari (*arg. a contrario ex* članak 28. stavak 1. reč. 1. ZIPP-a, v. *supra ad 2.2.*). To znači da se postupak u određenoj pravnoj stvari nakon što je prvostupanjska odluka donesena, u pravilu, treba nastaviti po pravilima izvanparničnog postupka. Ipak, budući da se odluka donesena po pravilima izvanparničnog postupka koju je trebalo donijeti po pravilima parničnog postupka može pobijati pravnim lijekovima po odredbama zakona kojim se uređuje parnični postupak (članak 28. stavak 3. ZIPP-a, v. *infra ad 6.*), o dispoziciji će stranaka ovisiti hoće li odluku pobijati po pravilima o izvanparničnom postupku ili po pravilima o parničnom postupku, pri čemu će se, u drugom slučaju (da bi takvo pobijanje bilo dopušteno), morati učiniti barem vjerojatnim da se postupak trebao provesti po pravilima o parničnom postupku. Sud koji će biti nadležan odlučivati o pravnom lijeku trebat će prigodom donošenja svoje odluke ocijeniti jesu li ispunjene pretpostavke za pobijanje odluke po pravilima o parničnom postupku, a ako nađe da nisu, tada će o dopuštenosti pravnog lijeka i njegovoj osnovanosti odlučiti po pravilima o izvanparničnom postupku. U praksi ne bi trebalo očekivati posebnih problema u vezi s pravnim lijekovima po kojima će se pobijati odluke formalno donesene u izvanparničnom postupku, iako su one trebale biti donesene po pravilima o parničnom, ali i o razlozima za izjavljivanje tih pravnih lijekova, uz ostalo i zbog bitne podudarnosti vrste tih lijekova i razloga zbog kojih se mogu podnositi.

Nakon što odluka koja će se pobijati pravnim lijekom bude ukinuta i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak, iznova će se otvoriti procesna mogućnost i dužnost donošenja odluke o obustavi izvanparničnog postupka i njegovog nastavljanja kao parničnog, svakako ako to pitanje neće riješiti viši sud u povodu devolutivnog pravnog lijeka (v. *supra ad 2.2.*).

4. ODLUKA O OBUSTAVI IZVANPARNIČNOG POSTUPKA I O NASTAVLJANJU POSTUPKA PO PRAVILIMA O PARNIČNOM POSTUPKU PRED NADLEŽNIM SUDOM

Sud je dužan o obustavi izvanparničnog postupka odlučiti rješenjem (članak 28. stavak 1. reč. 1. ZIPP-a). U tom rješenju sud treba izreći da se postupak, koji se u određenoj pravnoj stvari vodi kao izvanparnični, obustavlja i da će se, nakon što to rješenje postane pravomoćno, nastaviti po pravilima o parničnom postupku.

Stranke (i umještači, ako se prihvati mogućnost postojanja tog instituta u izvanparničnom postupku, s obzirom na način na koji je određen pojam stranke u tom

¹⁰ Prema odredbama članka 16. stavka 1. ZIPP-a, sud je dužan strankama omogućiti da postavljaju svoje zahtjeve te ih potkrepljuju činjenicama, dokazima te pravnim navodima, a dužan im je omogućiti i da se izjasne o zahtjevima i navodima protivne stranke, dok je prema odredbi članka 16. stavku 2. ZIPP-a, ako je postupak pokrenut po službenoj dužnosti, dužan strankama omogućiti da saznaju za predmet postupka, činjenice koje namjerava utvrđivati i dokaze koje će izvesti, kao i da se o tome izjasne.

postupku – članak 5. u vezi s člankom 2.)¹¹ imaju pravo na posebnu žalbu protiv tog rješenja (članak 28. stavak 1. reč. 2. i članak 39. ZIPP-a).

Ako postupak, s obzirom na pravila o stvarnoj i mjesnoj nadležnosti suda u izvanparničnom postupku, treba nastaviti pred kojim drugim stvarno i/ili mjesno nadležnim sudom, u rješenju o obustavi treba odlučiti i o ustupanju predmeta tom sudu (*arg. per analogiam* iz članaka 17. i 20. ZPP-a, članka 2. ZIPP-a). Pritom bi pitanje o prekluziji mogućnosti da se sud tijekom prvostupanjskog postupka oglasi stvarno i/ili mjesno nenadležnim i da odluči o ustupanju predmeta nadležnom sudu bilo moguće riješiti (barem) na dva načina.

Prvo, tako što bi se uzelo da bi i glede mogućnosti da se prvostupanjski sud proglasi stvarno (članak 17. ZPP-a)¹² i/ili mjesno (članak 20. ZPP-a)¹³ nenadležnim i u ovom bi slučaju trebalo na odgovarajući način primijeniti pravila parničnog postupka o tome. Naime, sud kojem bi predmet trebalo ustupiti trebao bi biti nadležan prema pravilima postupka po kojima bi ga trebao nastaviti. Ako se prihvati ovo interpretativno rješenje, došlo bi do prekluzije mogućnosti nastavka postupka pred sudom koji bi bio nadležan da je postupak bio (pravilno) pokrenut kao parnični. Ako bi odluka o obustavi izvanparničnog postupka bila donesena u etapi prvostupanjskog postupka u kojoj se sud u parničnom postupku više ne može, *ex officio* ili na prijedlog stranke, utvrditi stvarno i/ili mjesno nenadležnim. Posljedica te prekluzije bila bi ustaljivanje nadležnosti suda pred kojim je postupak pokrenut i kao parničnog suda.

Druga bi interpretativna mogućnost bila da bi sud koji obustavlja izvanparnični postupak trebao predmet ustupiti sudu koji bi za njega bio nadležan da je bio

-
- 11 Prema odredbama članka 5. ZIPP-a, stranke su: 1.) predlagatelj, 2.) osoba koju je predlagatelj označio kao protustranku, 3.) svaka osoba na čiji bi pravni položaj mogla izravno utjecati odluka čije se donošenje predlaže ili odluka koju sud, u povodu prijedloga ili po službenoj dužnosti, može donijeti odnosno osoba na čiji bi pravni položaj mogla izravno utjecati neka druga radnja suda poduzeta u postupku, 4.) svaka osoba, tijelo, organ društva ili oblik udruživanja koji se na temelju ovoga Zakona ili drugog zakona koji sadrži odredbe o izvanparničnom postupku mogu ili trebaju uključiti u postupak (stavak 1.). Ne smatra se strankom osoba ili tijelo koji su po zakonu dužni dostaviti sudu određenu odluku ili drugi pravni akt ili ga na drugi način obavijestiti o postojanju razloga za pokretanje izvanparničnog postupka po službenoj dužnosti, osim ako za to ne ispunjavaju uvjete iz članka 5. stavka 1. (stavak 2.). Izrazi koji se koriste u ovome ZIPP-u, a imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod (stavak 3.).
- 12 Članak 17. ZPP-a glasi: „Sud se može po službenoj dužnosti oglasiti stvarno nenadležnim najkasnije do upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari.// U povodu prigovora tuženika o stvarnoj nenadležnosti sud se može oglasiti stvarno nenadležnim samo ako je tuženik taj prigovor podnio najkasnije do upuštanja u raspravljanje o glavnoj stvari.// Protiv rješenja višeg suda prvog stupnja kojim se oglasio stvarno nadležnim te protiv rješenja kojim se taj sud oglasio stvarno nenadležnim i predmet ustupio nižem sudu prvog stupnja iste vrste nije dopuštena žalba.// Nakon upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari, sud jedne vrste može se po službenoj dužnosti ili u povodu prigovora tuženika oglasiti stvarno nenadležnim za predmete iz nadležnosti suda druge vrste samo kada je to zakonom izrijekom određeno.“
- 13 Članak 20. ZPP-a glasi: „Sud se može, u povodu prigovora tuženika, proglasiti mjesno nenadležnim, ako je prigovor podnesen najkasnije do upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari.// Sud se može proglasiti, po službenoj dužnosti, mjesno nenadležnim samo kad postoji isključiva mjesna nadležnost nekoga drugog suda najkasnije do upuštanja tuženika u raspravljanje o glavnoj stvari.“

pokrenut kao parnični. Taj bi sud, nakon što bi mu predmet bio ustupljen, odlučivao o tome treba li za ocjenu svoje nadležnosti uzeti u obzir i okolnosti koje su se dogodile nakon što je postupak bio izvorno pokrenut kao izvanparnični.

Polazeći od odredaba članka 28. ZIPP-a, trebalo bi zauzeti stajalište da bi pravnoj situaciji o kojoj je riječ odgovarala druga interpretativna mogućnost. Na takav zaključak, naime, upućuje odredba članka 28. stavka 1. reč. 2. ZIPP-a, prema kojoj će se postupak, nakon pravomoćnosti rješenja o obustavi izvanparničnog postupka, „nastaviti po pravilima parničnog postupka pred nadležnim sudom“, dakle pred sudom koji je trebao biti nadležan u vrijeme kad je (pogrešno) bio pokrenut kao izvanparnični.

Nakon što će postupak biti nastavljen kao parnični pred sudom kojem je ustupljen, u njemu će, uzimajući u obzir možebitna posebna pravila parničnog postupka o tome, taj sud moći otvoriti pitanje pravilnosti odluke kojom mu je predmet ustupljen kao predmet koji treba provesti po pravilima o parničnom postupku, ali i pitanje svoje nadležnosti za vođenje toga postupka. Taj sud, naime, može smatrati da mu je predmet pogrešno ustupljen kao predmet koji treba voditi po pravilima o parničnom postupku, a onda, čak i ako bi mu predmet bio pravilno ustupljen kao parničnom sudu, da mu je, unatoč tome, pogrešno ustupljen kao nadležnom sudu. Ako će sud kojem je predmet ustupljen smatrati da ga treba rješavati po pravilima o izvanparničnom postupku i da je za njegovo rješavanje nadležan sud koji mu ga je ustupio, odnosno da je taj sud nadležan taj predmet rješavati po pravilima o parničnom postupku, to može izazvati sukob oko nadležnosti pred sudom koji će biti nadležan za rješavanje toga sukoba između ta dva suda (*arg. iz članaka 22. i 23. ZPP-a, članka 2. ZIPP-a*).¹⁴ Sud koji će biti nadležan rješavati sukob o kojem je riječ kao zajednički viši sud, treba također riješiti i možebitni sukob o proceduri kao jedno od glavnih ili kao prethodno pitanje o kojem će ovisiti odluka o nadležnosti.

Ako će sud kojem je predmet ustupljen smatrati da ga treba riješiti po pravilima o izvanparničnom postupku ili po pravilima o parničnom postupku, ali da je za njegovo rješavanje nadležan neki drugi sud, a ne sud koji mu je predmet ustupio, tada

14 Članak 22. ZPP-a glasi: „Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili koji drugi sud, dostavit će predmet sudu koji treba da riješi taj sukob nadležnosti, osim ako nađe da mu je predmet ustupljen zbog očite pogreške, a trebalo je da bude ustupljen kojem drugom sudu, u kom će slučaju predmet ustupiti drugom sudu i o tome obavijestiti sud koji mu je predmet ustupio.“ Sud iz stavka 1. ovoga članka kome je predmet ustupljen kao nadležnom može, po službenoj dužnosti ili na prijedlog koje od stranaka, postupiti u skladu s tom odredbom najkasnije na prvom ročištu koje je održao nakon što mu je predmet ustupljen. Kad je u povodu žalbe protiv odluke prvostupanjskog suda kojom se on oglasio mjesno nenadležnim odluku donio drugostupanjski sud, za tu je odluku vezan u vezi s nadležnošću i sud kome je predmet ustupljen, ako je drugostupanjski sud koji je odluku donio nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova. Odluka drugostupanjskog suda o stvarnoj nenadležnosti prvostupanjskog suda vezuje svaki sud kome se kasnije isti predmet ustupi, ako je drugostupanjski sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.“ Članak 23. ZPP-a glasi: „Sukob nadležnosti između sudova iste vrste rješava zajednički neposredno viši sud.“ Sukob nadležnosti između sudova razne vrste rješava Vrhovni sud Republike Hrvatske. Sukob nadležnosti iz stavka 1. i 2. ovoga članka rješava sudac pojedinac nadležnog suda.“

treba izazvati sukob o nadležnosti, a time i sukob o proceduri, odnosno samo sukob o nadležnosti (*arg. iz članka 22. ZPP-a*,¹⁵ članka 2. ZIPP-a).

Sud kojem je predmet ustupljen neće biti vezan za pravomoćnu odluku suda koji mu ga je ustupio prema vrsti postupka po kojem je taj predmet trebalo voditi, osim ako drugostupanjsku odluku kojom će izravno ili posredno biti riješeno i pitanje vrste postupka u tom predmetu neće donijeti onaj sud koji je nadležan rješavati sukob o nadležnosti između tih sudova. To znači da sud kojem je predmet ustupljen, ako neće biti vezan za odluku o ustupanju, nego treba donijeti odluku o tome da će postupak nastaviti voditi kao izvanparnični, pri čemu tu njegovu odluku treba tretirati kao odluku o upravljanju postupkom (*arg. iz članaka 278., 311., 312. ZPP-a, članak 2. ZIPP-a*).

Međutim, sud kojem je predmet ustupljen treba moći, iako za to nema izravnog zakonskog uporišta (*arg. a completudine, a cohaerentia* iz članaka 21. i 22. ZPP-a, članka 2. ZIPP-a), izazvati i sukob o proceduri ako bude smatrao da postupak treba provesti po pravilima izvanparničnog, a ne parničnog postupka. U tom će slučaju rješavanje sukoba o proceduri biti prethodno pitanje za rješenje pitanja sukoba o nadležnosti, zato što se pravila o nadležnosti u pravilu određuju prema proceduri po kojoj treba riješiti neku pravnu stvar.

Ako u povodu žalbe protiv rješenja o obustavi izvanparničnog postupka bude odlučivao drugostupanjski sud koji je ovlašten rješavati sukobe o nadležnosti između suda koji je obustavio postupak i suda kojem je predmet ustupljen, sud kome će predmet biti ustupljen bit će vezan odlukom drugostupanjskog suda kojom će odluka o obustavi izvanparničnog postupka i o ustupanju predmeta nadležnom sudu biti potvrđena (*arg. ex* članak 22/3.-4. ZPP-a, članak 2. ZIPP-a). Ta će se odluka ticati ne samo nadležnosti, već i vrste postupka po kojem predmet treba riješiti.

Ako parnični postupak treba nastaviti pred sudom pred kojim je bio u tijeku izvanparnični postupak, postupak se može nastaviti pred istim ili drugim sucem istoga suda, već prema rasporedu poslova u tom sudu. U načelu – iz razloga neposrednosti, koncentracije u postupanju, ekonomičnosti i efikasnosti – treba nastojati, ako je to moguće s obzirom na pravila o rasporedu poslova u sudu, da se postupak nastavi pred sucem koji je vodio izvanparnični postupak.

5. RELEVANTNOST RADNJI KOJE JE PODUZEO SUD U IZVANPARNIČNOM POSTUPKU NAKON NASTAVLJANJA POSTUPKA PO PRAVILIMA O PARNIČNOM POSTUPKU

Radnje što ih je proveo izvanparnični sud te odluke koje je donio nisu bez učinka samo zato što su poduzete u izvanparničnom postupku. Te će se radnje ponoviti samo ako je izvanparnični sud prilikom njihova poduzimanja počinio neku od bitnih povreda odredaba parničnog postupka (članak 28. stavak 2. ZIPP-a). Radnje o kojima je riječ ticat će se izvođenja dokaza, npr. uviđaja, vještačenja, saslušavanja svjedoka itd. (*arg. per analogiam* iz članka 19. stavka 2. ZPP-a, članak 2. ZIPP-a).

---

15 O članku 22. ZPP-a v. bilj. 14.

Opravdanje za navedeno zakonsko rješenje pitanja važnosti radnji koje su poduzete i odluka koje su donesene u izvanparničnom postupku treba tražiti u razlozima procesnopravnog oportuniteta, utemeljenima na okolnosti da se pretpostavke za poduzimanje radnji i način njihovog poduzimanja u izvanparničnom i parničnom postupku u pravilu međusobno ipak bitno ne razlikuju, zbog čega je i bilo moguće propisati odgovarajuću primjenu odredaba ZPP-a u izvanparničnom postupku (članak 2. ZIPP-a). Tek ako bi neke radnje bile poduzete po pravilima o izvanparničnom postupku, odnosno općenito zbog načina na koji bi bile poduzete *in concreto*, dakle i ako ne bi bile poduzete u skladu s pravilima o tom postupku, bila bi počinjena neka od bitnih povreda odredaba parničnog postupka, te bi radnje u nastavljenom parničnom postupku trebalo ponoviti (članak 28. stavak 2. ZIPP-a).

6. POBIJANJE ODLUKE DONESENE PO PRAVILIMA O IZVANPARNIČNOM POSTUPKU KOJU JE TREBALO DONIJETI PO PRAVILIMA O PARNIČNOM POSTUPKU

Odluka donesena po pravilima o izvanparničnom postupku koju je trebalo donijeti po pravilima parničnog postupka može se pobijati pravnim lijekovima po odredbama zakona kojim se uređuje parnični postupak (članak 28. stavak 3. ZIPP-a). Pritom se ta odluka može pobijati i prema razlozima zbog kojih se odnosni pravni lijekovi mogu podnositi (v. i *supra ad 3.*).

7. RJEŠAVANJE „SUKOBA“ IZVANPARNIČNOG I PARNIČNOG POSTUPKA PO ODREDBAMA OBZ-A

Jedan specifičan aspekt „sukoba“ između izvanparničnog i parničnog postupka u pravnim stvarima uređenim ObZ-om iz 2015.¹⁶ riješen je na „originalan“ način odredbama članka 438. toga zakona. Riječ je o slučaju u kojem tijekom postupka koji je „uredno“ pokrenut kao izvanparnični dolazi do spora o činjenicama i/ili pravu. Prema odredbama toga članka, ako u postupku u kojem sudjeluju dvije ili više stranaka dolazi do spora o činjenicama o kojima ovisi odluka, sud će donijeti rješenje kojim će obustaviti izvanparnični postupak i odrediti da se postupak u toj pravnoj stvari pred njim nastavi kao parnični postupak i prije pravomoćnosti rješenja o obustavi izvanparničnog postupka. Tim će rješenjem sud predlagatelju odrediti rok u kojem je dužan uskladiti prijedlog s odredbama ZPP-a (stavak 1.). U navedenom slučaju radnje poduzete i dokazi izvedeni tijekom izvanparničnog postupka neće biti bez učinka samo zato što nisu poduzete, odnosno izvedene u parničnom postupku. Sud će rješenjem protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba odlučiti koje će se od poduzetih radnji i izvedenih dokaza ponoviti (stavak 2.). Ako u postupku iz stavka 1. toga članka među strankama nema spora o bitnim činjenicama, već je sporno pravo koje se temelji na tim činjenicama, sud će nastaviti izvanparnični postupak i odlučiti o spornom pravu (stavak 3.). Pravna situacija na koju se odnose odredbe članka

438. ObZ-a iz 2015. riješena je kad je riječ o „redovnom“ izvanparničnom postupku odredbama članka 27. ZIPP-a (*Sporovi o činjenicama i pravu*) bitno drukčije – tako što će se u slučaju u kojem će doći do spora o činjenicama stranka uputiti na parnični postupak ili drugi postupak u kojem će trebati riješiti sporno pravno pitanje.

U slučajevima koji ne bi bili „pokriveni“ odredbama članka 438. ObZ-a iz 2015. „sukob“ između izvanparničnog i parničnog postupaka rješavao bi se prema odredbama članka 28. ZIPP-a.

8. ZAKLJUČNO

Primjena odredaba članka 28. ZIPP-a o rješavanju „sukoba“ između izvanparničnog i parničnog postupka ne bi u praksi trebala izazivati posebne probleme – stoga treba prihvatiti što se prema tim odredbama taj sukob u bitnom rješava na način koji, inverzivno, odgovara načinu na koji se prema ZPP-u rješavaju slučajevi u kojima se tijekom parničnog postupka utvrdi da bi odlučivanje u određenoj pravnoj stvari trebalo provesti po pravilima o izvanparničnom postupku. Zbog toga će i sudsku praksu stabiliziranu u primjeni odredaba ZPP-a o rješavanju „sukoba“ parničnog i izvanparničnog postupka biti moguće primijeniti na odgovarajući način, *mutatis mutandis*, i kad je riječ o rješavanju „sukoba“ izvanparničnog i parničnog postupka.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Crnić, Ivica. *Parnični postupak u praksi: primjeri podnesaka stranaka, osobito tužbi i revizija, i primjeri odluka sudova s napomenama, sudskom praksom, priložima i abecednim kazalom pojmova*. Zagreb: Organizator, 2024.
2. Dika, Mihajlo. „Sukob o nadležnosti i sukob o putovima pravne zaštite u građanskopravnim stvarima prema internom hrvatskom pravu“. U: *Zbornik radova VII. međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, ur. Dinka Šago, 1-22. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2021.
3. Grbin, Ivo. *Zakon o parničnom postupku sa sudskom praksom, bilješkama, napomenama, priložima i abecednim kazalom*. Zagreb: Organizator, 2010.

Pravni propisi:

1. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15., 98/19., 47/20.
2. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07., 57/11., 61/11., 25/13., 5/15.
3. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10., 5/14.
4. Zakon o izvanparničnom postupku, Narodne novine, br. 59/23.
5. Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 99/05., 02/07., 84/08., 96/08., 123/08, 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23.

Sudska praksa:

1. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-1633/87 od 10. veljače 1988.

Mihajlo Dika*

Summary

**SETTLING THE RELATIONSHIP (“CONFLICT”)
BETWEEN NON-CONTENTIOUS AND CONTENTIOUS
PROCEEDINGS UNDER THE NEW NON-CONTENTIOUS
PROCEDURE ACT**

This paper aims to explore the legal framework regarding procedural situations in which a case, initially initiated as a non-contentious procedure to resolve a specific legal issue, is later determined to require resolution under the rules of contentious procedure. It specifically addresses key legal questions related to the “conversion” of a non-contentious procedure into a contentious one, the issue of initiating an incidental procedure to suspend a non-contentious procedure and its execution until a decision on the suspension is made, the question of a decision that will suspend the non-contentious procedure and allow the case to continue under the rules of contentious procedure before the competent court, the relevance of actions taken by the court in the non-contentious procedure after the procedure is resumed under the contentious rules, the issue of challenging a decision made under the non-contentious procedure that should have been made under the contentious procedure, and the resolution of the “conflict” between non-contentious and contentious procedures according to the provisions of the Family Act of 2015.

Keywords: *non-contentious procedure; contentious procedure; “conflict” procedure.*

---

* Mihajlo Dika, Ph.D., Professor Emeritus, University of Zagreb, Faculty of Law; zivkadika1@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5659-3779>.

